

ČESKÝ JAZYK PRO 8. ROČNÍK

OPAKOVÁNÍ UČIVA Z MINULÝCH ROČNÍKŮ

Mgr. Petr BRADA

ZŠ BRUNTÁL, RÝMAŘOVSKÁ 15, p. o.

7. ledna 2012

Abeceda a
slabika

ABECEDA

ABECEDA|ABECEDA

Abeceda je ustálené pořadí písmen. Lidé si seřadili písmena v tomto pořadí:

A, B, C, Č, D, Ď, E, F, G, H, CH, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, Ř, S, Š, T, Ť, U, V, W, X, Y, Z, Ž

Názvy písmen:

á, bé, cé, dé, ďé, é, ef, gé, há, chá, í, jé, ká, el, em, en, ó, pé, kvé, er, eř, es, eš, té, té, ú, vé, dvojité vé, iks, ypsilon, zet, žet

Názvy písmen potřebujeme při čtení zkratk (ČSOB, USA, OSN, EU) a při hláskování slov, aby nám bylo lépe rozumět (například při telefonování)

Pro označení dlouhých hlásek používáme ještě další písmena: á, é, í, ó, ú, ů, ý. Určitě se ssetkáváme s písmenem ě a v cizích slovech i s některým dalšími například: ç, â, ä, ü, ô, ö

ŘAZENÍ PODLE ABECEDY

ŘAZENÍ PODLE ABECEDY | ŘAZENÍ PODLE ABECEDY

Slova řadíme podle pořadí písmen v abecedě. Nejprve porovnáme první písmena ve slovech (Barbora, Ludvík, Pavel, Zdeněk). Když jsou první písmena stejná, seřadíme slovo podle druhého písmene, případně porovnáme další písmena (tlupa, tlustý, tlustoch). Kratší slovo se stejnými písmeny jako začátek dalšího slova bude v abecedě dřív (tma, tmářtví; topič, topičský)

VYUŽITÍ ABECEDY

VYUŽITÍ ABECEDY | VYUŽITÍ ABECEDY

Abecedu budeme potřebovat například při hledání v různých slovnících, v rejstřících naučných knih, v televonních seznamech. Ve škole pravidelně používáme Pravidla českého pravopisu, v nichž jsou slova seřazena podle abecedy

Seřad' názvy domácích zvířat podle abecedy (nad každé napiš číslici):

husa, slepice, kohout, pes, prase, kráva, kočka, kuře, tele, koza, ovce, jehně, kůň, hříbě, kocour, krocan, štěně, fenka, kobyla, býk, kačena

Dokážeš vyluštit tuto šifru? Možná ti pomůže mobilní telefon.

3/66/33/7777//5/33//888/33/66/55/88//44/33/99
99/55/999//

A co Morseova abeceda? znáš ji?

/ -- / .- / -- // -.. / -. / . / ... // -.. / --- / -... / .-. / --- // -. /
. - / .-.. / .- / -.. / ..-//!!!

Spoj čarou správně názvy knih a jejich autory a pak seřaď příjmení spisovatelů podle abecedy

Karel May

Bohumil Říha

Astrid Lingrenová

Eduard Štorch

Jules Werne

Josef Lada

Božena Němcová

Daniel Defoe

Lovci mamutů

Robinson Crusoe

Mikeš

Honzíkova cesta

Vinnetou

Tajemství Ocelového města

Pipi Dlouhá punčocha

České báchorky

SLABIKA

SLABIKA|SLABIKA

Slabika je nejmenší organizační jednotka řeči, kterou vyslovujeme, část slova vyslovená jedním nárazem dechového proudu. Např. po-le- slovo vyslovujeme ne po hláskách, ale po slabikách. Slabika je tvořena jádrem, které obvykle bývá ohraničeno svahy. Slova mohou být bezslabičná (splývají se slabikou sousedního slova), jednoslabičná nebo víceslabičná.

Slabiky, kde chybí jádro, se nazývají otevřené, naproti tomu uzavřené jsou slabiky, které jádro mají, např. vo-da se skládá ze dvou otevřených slabik, slovo pes má jednu uzavřenou slabiku.

OBECNÉ PRINCIPY DĚLENÍ SLOV

OBECNÉ PRINCIPY DĚLENÍ SLOV

1. V češtině dělíme pouze slova víceslabičná. Jednoslabičná slova, a to i ta, která se zapisují písmeny (pštros, vstříc), nedělíme.
2. Zvykem rovněž není dělit zkratky (MUDr., FAMU, USA, např., apod. atd.)
3. Nedělíme také dvouslabičná slova, jejichž první slabika tvoří samohlásku (oběd, Ivan, éter).
4. Pozor je třeba dávat na souhlásky l a r. Pokud jsou v slabikotvorném postavení, pracujeme s nimi při dělení stejně, jak by šlo o samohlásky (např. dělíme me-tr stejně jako me-ta, osr-dí stejně jak osu-dí). V případě, že souhlásky l a r nejsou ve slabikotvorném postavení, pracujeme s nimi jako se (specifickými) souhláskami (viz níže).
5. Slova se dělí podle slabičných hranic. Např. slovo mladý má dvě slabiky (mla a dý), dělíme je tedy jedině mla-dý. U řady slov (např. u těch, kde za sebou následuje několik souhlásek) nejsme ale schopni slabičnou hranici s jistotou identifikovat (právě to činí problémy).
6. Je důležitá rovněž slovotvorná stavba slova. Způsob dělení, který zde představujeme, zohledňuje v tomto směru především předpony (např. na-, po-, roz-, do- apod.). Přípony jsou zohledňovány minimálně - především z toho důvodu, že nelze u běžných mluvčích vyžadovat schopnost bezchybného rozpoznání.

Nejdříve si přečti pozorně následující příběh z knížky FIMFÁRUM

Chlap, děd, vnuk, pes a hrob

Jan Werich

Žil kdys kdes chlap. Dá se říct též muž či kmán, jak kdo chce. Já ho zvu chlap. Nu, a on krad, ten chlap. Krad, co moh a kde moh. Zvlášť, když měl hlad. Byl den jak květ, pták pěl, klas zrál a nad vším jas. Jen hvozď se tměl, tam, kde spal chlap. Spal den a noc, neb pil jak Dán. Když jím třás chlad, vstal a chtěl jít dál, leč měl hlad. Jed by. A pil! Spíš pil, jen mít zač! Měl ret jak troud. Vždyť se dá jít na lup, i když je den. Tak šel. Jde, až zří plot, a na něm čte: Je tu zlý pes! "Zlý pes; -a to se mám bát? To snad ne!" a just tam šel krást. Leč pes tam byl. A zlý! A jak! Jak ďas! Jen se chlap vkrad, už tu byl pes a vyl. Pán sic spal, leč pes vyl a řval čím dál tím víc, až pán vstal a vzal si zbraň. "Vem si ho! Drž ho! Jen mu dej!!" Křik, sběh a ryk, chlap chce pryč, je tu však pes i pán, je to už kmet, a řve: "Já ti dám u nás krást!" A kmet se rve jak kdys, když byl mlád. Leč chlap je mlád dnes a dnes má víc sil! Kmet už je mdlý, chlap na něj klek a chce ho bít, když tu zlý pes se zved a chňap! Chlap má prst pryč. Než pes spolkl prst, než kmet se vzmoh, chlap skrz sklep jde ven. Tam, co je vchod, je schod a u něj hůl, spíš kyj. Kmet se chtěl prát, leč kyj je kyj, a chlap bil ze všech sil, až kmet pad. Pes rval dál. Rval dlaň i pěst a teď chce rvát chřtán. Chlap, pot a krev, má spěch. Děd sic pad, leč teď zas na dvůr vběh vnuk, spíš hoch než muž, a chce znát: "Kdo tu chtěl krást a kde je náš děd?" To už chlap byl přes dvůr, tam, co je stáj. A přes plot kůň, a na něm chlap. Vnuk sáh níž, než je bok, tam, co měl kolt, a jak stisk, kolt štěk BENG! BENG! Chlap jek a kůň se vzpjal; leč jde zas dál.

Děd vstal, je živ a zdráv, jen chlap je pryč a s ním i kůň. Vtom vnuk křik: "Hleď!", a jak to řek, tam, co je brod, kůň stál, pak se hnal dál, zas stál, pak pad. Chlap je pod ním. Teď však se zved a dal se v běh, tam, co je hvozď. Chce se v něm skrýt. "Jen ho nech," řek děd. "Kdo zná líp kraj? Kdo z nás tu rost? Teď bych chtěl lok, jak pes chce kost." Vnuk mu dal džin. "Vem psa a pojď," řek děd a mlask. "Dej si též hlt." Vnuk písk na psa a šli. Chlap si sed pod strom. Kůň mu zdech, pes si vzal prst a ten kolt, co po něm šleh jak blesk, mu z plic vzal dech i krev. Chtěl by jít dál. Leč čím dál tím míň má sil, je bled, je sláb, je sám, má strach. Klek, chtěl vstát, leč spad zpět na strom a po pni se svez na zem. Lez jak plaz, rval mech i vřes, jak táh trup o píd' dál. Už ví, že je zle. Zrak se mu tmí i sluch mu ztich. Chce však pryč, tam, kde je svět a kde je jas, ne tma. Přec, kde je tma, je smrt! ... Ne, teď ne! Chce se mi spát, je noc a den a noc. Pak jsem zas fit! Jen mít čas, chléb a sůl a džbán! Moh bych být živ... živ líp...

Pes štěk. A po něm hned hlas: "Rek čul krev! Bež za ním!" • "Kam štve?" křik hoch. • "Tam za ten dub!" A tam ten chlap byl. Pes nad ním stál, pak hoch, pak kmet. "To je on," řek kmet a vzdech: "Tys mu dal.." • "Proč u nás krad?" • "Co když měl hlad, co když chtěl jíst?" • "Ten znal jen pít, ten vrah." • "On ví už svý, tak nač ten hněv? Pojď." • "Co s ním?" • "Už nic."

Co je na něm zajímavého? Všiml sis něčeho? Co nejstručněji odpověz.

Umíš správně roztrždit slova do sloupečků?

kolotoč kolo plevel strom kotě uličník jáma

mrak dům děvče sněhulák bota větrník drak

plevel pondělí louka trn kráva mravenec nebe

jednoslabičná	dvojslabičná	trojslabičná

